

DRUŠTVO KRAJINSKIH ARHITEKTOV SLOVENIJE

DUPPS DRUŠTVO
URBANISTOV IN
PROSTORSKIH
PLANERJEV
SLOVENIJE
TSPAS TOWN AND
SPATIAL
PLANNING
ASSOCIATION OF
SLOVENIA

Ljubljana, 28.6.2017

g. Borut Pahor, predsednik Republike Slovenije,
dr. Miro Cerar, predsednik Vlade Republike Slovenije,
dr. Milan Brglez, predsednik Državnega zbora Republike Slovenije,
ga. Irena Majcen, ministrica za okolje in prostor

**MEMORANDUM okrogle mize Pogledi na prostorsko načrtovanje skozi čas:
Poziv zakonodajni in izvršni veji oblasti Republike Slovenije, da zavarujeta javni interes v urejanju prostora**

Spoštovani,

Pošiljamo vam poziv širše strokovne javnosti, da kot predstavniki najvišjih ravni oblasti v državi zavarujete javni interes v urejanju prostora in se zavzamete za zagon nove prostorske politike. To sporočilo je rezultat okrogle mize, ki je letos spomladi odprla razpravo o razmerah v urejanju prostora in spodbudila razmislek, ki ga dodatno motivirajo aktualni dogodki v prostoru.

Namen tega poziva je spodbuditi najvišje ravni oblasti v Republiki Sloveniji k razumevanju, da je prostor omejena dobrina in da je njegovo urejanje, to sta načrtovanje rabe prostora in upravljanje z njim, v javnem interesu, to je skupnem interesu države in državljanov Republike Slovenije.

Takšno razumevanje pomena urejanja prostora zahteva ustrezno delovanje države vključno s podporo učinkovitemu sistemu prostorskega načrtovanja.

Prostorsko načrtovanje v Republiki Sloveniji očitno ni dovolj učinkovito. To je nazadnje dokazala Vlada RS lani novembra z zakonom »Lex Magna«, ki je omogočil izvedbo določene tuje investicije v prostor z obodom mimo veljavne slovenske prostorske zakonodaje. Vlada RS je takrat ocenila, da je to primorana storiti kljub temu, da so pogoji za učinkovito umeščanje državnih posegov v prostor že od leta 2010 opredeljeni v posebnem zakonu, ki je prostorsko načrtovanje državnih posegov izločil iz pravnega okvira, ki je takrat veljal za vse ostale posege in investitorje v naši državi.

Na neučinkovitost prostorskega načrtovanja je opozorilo tudi Revizijsko poročilo Računskega sodišča: Učinkovitost urejenosti postopka prostorskega načrtovanja občin (7.6.2017), ki ugotavlja, da *postopek prostorskega načrtovanja občin v obravnavanem obdobju ni bil urejen učinkovito*. Poročilo tudi izpostavlja problem dvojnosti postopkov celovite presoje vplivov na okolje (CPVO) in prostorskega načrtovanja občin, saj ta bistveno podaljša proces priprave aktov; dolgotrajnost sprejemanja in sprememb občinskih prostorskih načrtov ter opozarja, da postopke podaljšuje tudi **neodzivnost državnih organov**, ki delujejo v vlogi nosilcev urejanja prostora ter posebej izpostavlja, da ministrstvo za okolje in prostor »ni bilo učinkovito pri zagotavljanju urejenosti postopka prostorskega načrtovanja občin« in »ni sistematično ugotavljalo vzrokov za dolgotrajnost postopkov priprave OPN«.

Udeleženci okrogle mize, strokovnjaki z dolgoletnimi izkušnjami v prostorskem načrtovanju ugotavljamo, da:

- se z vsako vladno koalicijo spremeni pogled na prostorsko načrtovanje, kar otežuje izpolnjevanje dolgoročnih ciljev prostorskega razvoja Slovenije. Prostorski razvoj države je v veliki meri pogojen z geografskimi danostmi. Slovenija je teritorialno gledana majhna država, zato prav vsak poseg v prostor šteje;
- se prostorske umestitve nekaterih strateško najpomembnejših projektov, kot je tudi na primer Magna, izvajajo nepregledno in brez ustreznega strokovnega primerjalnega vrednotenja, kar krni zaupanje v delo oblasti, slabi sistem prostorskega načrtovanja, škoduje redu v prostoru in ogroža kakovost bivanja;
- smo v samostojni državi priča ne dovolj jasni vlogi prostorskega načrtovanja, saj država nima strokovno močne inštitucije, ali več neodvisnih inštitucij, ki bi lahko strokovno suvereno spremljala stanje in svetovala rešitve politiki, investitorjem in javnosti;
- načrtovalska stroka pod pogoji tržne ekonomije deluje ob pomanjkanju politične in širše družbene podpore, pri čemer pa je ne glede na to pogosto prav stroka zadnji branilec javnega interesa, čeprav bi to morala biti na prvem mestu država.

Zaradi tega predlagamo, da se:

- najvišji državni organi zavzamejo za **ново prostorsko politiko** in jo oprejo na izhodišče, da je slovenski prostor omejena dobrina, ki je v skupnem javnem interesu države in državljanov ter da vsestransko podprejo prizadevanja za to, da bodo to izhodišče pri svojem ravnanju in sprejemanju odločitev upoštevali vsi akterji v prostoru. Ne gre za to, da stroka opozarja in ni slišana – gre za to, da bi moralo biti zavedanje o pomenu posegov v prostor družbena norma, saj zadeva prav vsakogar;
- **odločanje o prostorskem razvoju**, ki je v končni fazi politično dejanje, dosledno, **pregledno in po v naprej predvidenih korakih opre na strokovne osnove**. Te morajo biti pripravljene skozi celovito in interdisciplinarno presojanje razvojnih in varovalnih potencialov prostora. Presojanje mora biti strokovno, potreben je čas za javno razpravo in za usklajevanje interesov v prostoru;
- politika zavzame, da se **vse posege v prostor** (in še posebej strateške državne, ki so vzorne narave) skrbno prostorsko načrtuje in pri tem upošteva strateške prostorske akte in druge dolgoročno naravnane razvojne vizije države in ne zgolj kratkoročnih političnih odločitev;
- **odločno zažene delovanje državne uprave** v postopkih prostorskega načrtovanja ter učinkovito in tvorno podpre načrtovanje na ravni občin, obenem pa ga sooča tudi s širšimi interesi;
- pri načrtovanju razvoja v prostoru **vedno najprej zasleduje in zavaruje interese slovenske države** in se šele nato usklajuje s sosednjimi državami;
- za zagotovitev naštetega okrepi vlogo prostorskega načrtovanja in **ponovno vzpostavi neodvisno analitično in razvojno prostorsko službo na državni ravni**, ki bo strokovno svetovalno telo spreminjajočim se političnim opcijam in sogovornik razvojnim službam vlade. Nepremišljene oz. nestrokovne odločitve o posegih v prostor državo stanejo več kot preventivno strokovno podprto odločanje.

Pojasnilo: poziv se ne nanaša na novo prostorsko zakonodajo, ki je bila sprejeta nedavno in k njeni vsebini je stroka v zadnjih letih podala številne predloge in pripombe.

Udeleženci okrogle mize izražamo pričakovanje, da bodo naša stališča upoštevana ali ustrezno javno polemizirana.

V imenu zbranih:

prof. dr. Milan Naprudnik
prof. dr. Janez Marušič
prof. dr. Andrej Pogačnik

prof. dr. Pavle Gantar
prof. dr. Marjan Ravbar
g. Tomaž Vuga
mag. Ivo Piry
mag. Miran Gajšek
g. Jože Kavčič
dr. Maja Simoneti

g. Jože Novak, predsednik
Društvo krajinskih arhitektov Slovenije

dr. Liljana Jankovič Grobelšek, predsednica
Društvo urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije

V vednost:

- poslanske skupine Državnega zbora Republike Slovenije
- Skupnost občin Slovenije, Združenje občin Slovenije in Združenje mestnih občin Slovenije
- mediji

Okrogla miza: Pogledi na prostorsko načrtovanje skozi čas je bila 23.3.2017 na ljubljanskem Magistratu, v organizaciji Društva urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije – DUPPS in Društva krajinskih arhitektov Slovenije – DKAS, s prisotnimi preko 90-timi kolegi.

Osrednji del okrogle mize so bili nastopi kolegov urbanistov in prostorskih načrtovalcev urbanega sociologa prof. dr. Pavleta Gantarja, geografov prof. dr. Milana Naprudnika, prof. dr. Marjana Ravbarja in mag. Iva Piryja, arhitektov prof. dr. Andreja Pogačnika in g. Tomaža Vuge in krajinskega arhitekta prof. dr. Janeza Marušiča. Sledila sta diskusijska prispevka arhitekta mag. Mirana Gajška in ekonomista Jožeta Kavčiča, nato pa aktivna in plodna razprava, z mnogimi kritičnimi ugotovitvami in tudi smelimi predlogi. S tem je Okrogla miza združila različne generacije prostorskih načrtovalcev, izkušnje nekdanjih tvorcev planiranja in radovednost študentov urbanizma in prostorskega načrtovanja.

Predavatelji in razpravljavci so se kritično ozrli nekaj desetletij v zgodovino slovenskega prostorskega načrtovanja, da bi tako osvetlili sedanjo situacijo in pripomogli k oblikovanju predlogov za njeno razrešitev.

Posnetek Okrogle mize: <https://www.youtube.com/watch?v=POBIA0lgVJw>.